

Utvecklings- seminarium

Samverka för att förebygga
återfall i brott

Del 2. Workshopkompendium

brå

Innehåll

Workshop 1

Hur arbetar vi effektivt och
individanpassat mot återfall i brott? 3

Workshop 2

Vad krävs för en väl
fungerande stöd- och vårdkedja? 10

Workshop 3

Skapa en gemensam plan 14

Workshop 3

Fortsättning 17

PRODUKTION: BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDET,
BOX 1386, 111 93 STOCKHOLM

TELEFON 08-401 87 00, FAX 08-411 90 75,
E-POST INFO@BRA.SE, WWW.BRA.SE

LAYOUT: ORDFÖRRÅDET

FÖRFATTARE: ERIKA SALLANDER

© BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDET 2014

URN:NBN:SE:BRA-573

BRÅ – CENTRUM FÖR KUNSKAP OM BROTT
OCH ÅTGÄRDER MOT BROTT

BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDET (BRÅ)
VERKAR FÖR ATT BROTTSLIGHETEN MINSKAR
OCH TRYGGHETEN ÖKAR I SAMHÄLLET.
DET GÖR VI GENOM ATT TA FRAM FAKTA
OCH SPRIDA KUNSKAP OM BROTTSLIGHET,
BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE OCH
RÄTTSVÄSENDETS REAKTIONER PÅ BROTT.

WORKSHOP 1

Hur arbetar vi effektivt och individanpassat mot återfall i brott?

Syftet med workshop 1 är att skapa ett bästa scenario för hur arbetet kring en klient bör läggas upp. Utgå från den kriminologiska forskningen om återfall och era olika kompetenser.

Ni arbetar i tvärgrupper, där samtliga organisationer finns representerade, och ska nu gemensamt skissa på *en individuell plan för en tänkt klient* (varje grupp har en egen klient, se nästa sida).

I den individuella planen ska ni skapa en *tidslinje* som inbegriper påföljden och tiden efter frigivningen. Bestäm vilka åtgärder som behövs och utgå från

individens behov, mottaglighet och riskfaktorer. Förebygg tidsglapp och försök ta vara på individens motivation.

Tänk efter vilken uppgift *din* organisation har i samarbetet. När i förloppet, och på vilket sätt, kan era specifika kunskaper och resurser göra bäst nytta för att förhindra återfall i brott?

Utgångspunkter för att förebygga återfall i brott - lärdomar från forskningen

Forskning visar att ett ordnat boende, vård, sysselsättning, försörjning och socialt stöd är viktiga förutsättningar för att lämna en kriminell livsstil och integreras i samhället.

Ett effektivt återfallsförebyggande arbete ska läggas upp utifrån individens specifika behov och förmåga att tillgodogöra sig åtgärderna. Arbetet ska riktas in på de individuella riskfaktorer som skapar kriminalitet (återfall) och som går att förändra. Det har även visat sig viktigt att det finns extra stöd och tillsyn i återfallskritiska lägen.

Frågor att besvara:

- Vilka åtgärder behövs?
- När ska åtgärderna påbörjas och hur länge bör de fortgå?
- Hur bör ansvaret för åtgärderna fördelas över tidslinjen?
- Fungerar åtgärderna tillfredsställande i dag?
- Tips på hur man kan lösa hinder?

Gör först en tidslinje på ett stort pappersark. Kategorisera åtgärderna till områdena vård (t. ex. missbruks- och psykiatrivård), boende, sysselsättning, försörjning, skuldsanering samt behov av extra tillsyn/skydd och socialt stöd. I förekommande fall kan även utbildning och brottsofferstöd vara relevant.

Arbeta fram det önskade händelseförloppet på tidslinjen och skriv sedan ner svaren på frågorna i tabellen på sidan 6–7.

Markera varje åtgärd med plus (+) om ni anser att den fungerar helt tillfredsställande i dag, eller minus (-) om åtgärden inte gör det. På så sätt skapas en lista över de åtgärder som behöver utvecklas vidare, framöver kallade *utvecklingsområden*.

TIPS!

Lägg *inte* ner så mycket tid i denna workshop på att lösa de problem som ni ser; ni kommer att arbeta vidare med lösningarna under eftermiddagen.

Klienterna – underlag till workshop 1

Samtliga personer har, eller kommer att ha, kontakt med frivården. En person har frivårdspåföljd och de andra kommer att ha övervakning efter villkorlig frigivning.

Pelle, 52 år

Relativt vanlig uppväxt med närvarande föräldrar och två syskon, svårigheter i skolan, bråkig (ev. ADHD/Asperger-liknande problematik, ej utredd), kom i kontakt med ungdomskriminalitet, har arbetat inom byggbranschen. Pelle umgås med personer som polisen misstänker för grov organiserad brottslighet. Saknar bostad, har stora skulder. Har ett barn på 18 år. Avtjänar för närvarande långt straff för dråp och har sex månader kvar till villkorlig frigivning. Pelle har tidigare haft missbruksproblem, men har under sin fängelsevistelse fått vård och är i dag fri från missbruk. Pelle har haft en hjärtattack och säger att han vill ändra sin livsstil.

Kajsa, 32 år

Har posttraumatiska problem från barndomen, då hon varit utsatt för övergrepp i hemmet. Flyttad till flera olika fosterhem. Svag skolprestation. I tonåren började hon bruka alkohol och narkotika, blev utsatt för sexuella övergrepp av unga män i bekantskapskretsen. Prostitution, narkotikabrott och stölder. Har två barn på 10 och 8 år, fråntagen vårdnaden. Inget fast boende, inga sociala kontakter utöver kriminella (även utsatt för misshandel i dessa kretsar), ingen fast kontakt med arbetsmarknaden, flera tidigare korta straff, där missbruksproblematiken inte kunnat rättas till. Har skulder. Har dömts för narkotikabrott till skyddstillsyn med föreskrift om narkotikaavvänjande behandling. Kajsa är trött på sin missbruksproblematik och är positiv till att få behandling.

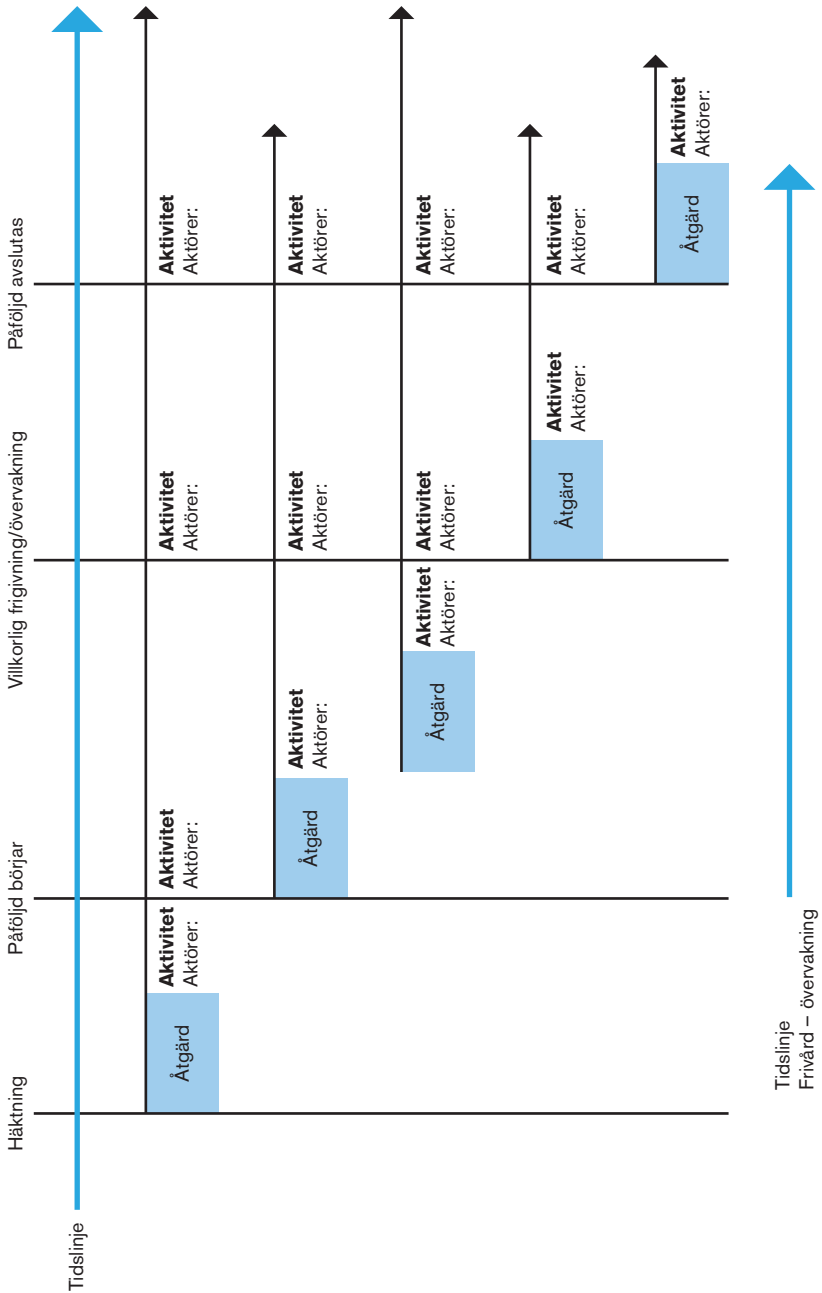
Hamid, 21 år

Kom som flykting tillsammans med sin familj från Afghanistan till Sverige vid 12 års ålder. Hade då bott på flyktingläger i fyra år. Lider av posttraumatiska problem från krigstrauma under barndomen. På grund av familjens pressade situation var Hamid först tillbakadragen. Skolan uppmärksammade inte skadorna. I övre tonåren blev Hamid utåtagerande. Saknar fullständigt vuxenspråk, har narkotikamissbruk och spelmissbruk. Involverad i gängkriminalitet. Har dömts till frivårdspåföljd (skyddstillsyn) vid två tillfällen. Avtjänar fängelsestraff för grov misshandel och personrån, och är för närvarande på vårdvistelse (behandlingshem för missbruk) och frigges villkorligt om tre månader. Hamid är rädd för sitt gamla gäng och vill bort.

Olof, 40 år

Uppväxt i social utsatthet, missbrukande föräldrar (skilda), förflyttad till flera fosterfamiljer, bristande skolgång, tidiga tecken i förskoleåldern på psykisk störning, vårdad inom psykiatri flera gånger fram till 30 års ålder. Sen debut i kriminalitet tillsammans med omfattande blandmissbruk. Dömd för kvinnofridskränkningar (våldtäkt och misshandel) vid tre tillfällen under senare år, två olika partner. Det ena brottsoffret har han fortfarande ett förhållande med. Ingen egen bostad utan planerar att bo inneboende hos sin partner (brottsoffret), har svårt att sköta eget hushåll. Sedan tidigare aktivitetssättning. Nu dömd till fyra års fängelse för grov kvinnofridskränkning, han har gått programmet IDAP (Integratated Domestic Abuse Programme) på anstalten och kommer om sju månader att frigges villkorligt. Inom IDAP har kontakt med brottsoffret etablerats.

Exempel på tidslinje – workshop 1

Tabell till workshop 1

Klientens namn: _____

Vilka åtgärder behövs?	När ska åtgärderna sättas in och hur länge bör de fortgå?	Hur bör ansvaret för åtgärderna fördelas över tidslinjen?	Fungerar åtgärderna tillfredsställande? Markera med minus (-) eller plus (+).	Tips på lösningar

Tabell till workshop 1 forts.

Vilka åtgärder behövs?	När ska åtgärderna sättas in och hur länge bör de fortgå?	Hur bör ansvaret för åtgärderna fördelas över tidslinjen?	Fungerar åtgärderna tillfredsställande? Markera med minus (-) eller plus (+).	Tips på lösningar

WORKSHOP 2

Vad krävs för en väl fungerande stöd- och vårdkedja?

Syftet med workshop 2 är att identifiera *vilka* områden som behöver utvecklas i just er (tilldelade) kommun, *var* hindren uppstår i verksamhetsprocessen eller flödet mellan era organisationer, *varför* de uppstår, samt *vad* som krävs för att ta bort hindren.

Ni arbetar nu i nya tvärgrupper, nu är grupperna indelade utifrån ert geografiska ansvarsområde, det vill säga kommun eller stadsdel. De av er som har mer övergripande geografiskt ansvar är tilldelade en kommun/stadsdel.

I stället för en enskild individ har ni nu en hel kategori personer att utgå från: *de personer som nu är kriminalvårdens klienter och som är folkbokförda i er (tilldelade) kommun/stadsdel.*

Utgå från områdena boende, vård, sysselsättning, försörjning (inklusive skuldsanering), socialt stöd och tillsyn. *Vilka områden behöver utvecklas för att skapa ett effektivt återfallsförebyggande arbete för hela kategorin?*

Börja med att välja ut ett eller ett par av dessa utvecklingsområden och fyll sedan på med fler om ni hinner.

Skapa en ny tidslinje. Fyll i när arbetet med varje utvecklingsområde behöver startas och över hur lång tid det behöver bedrivas.

Konkretisera sedan utvecklingsområdets arbete, i form av aktiviteter. Identifiera vilka aktiviteter som krävs, liksom vem som ansvarar för var och en av dem, och placera in detta på tidslinjen.

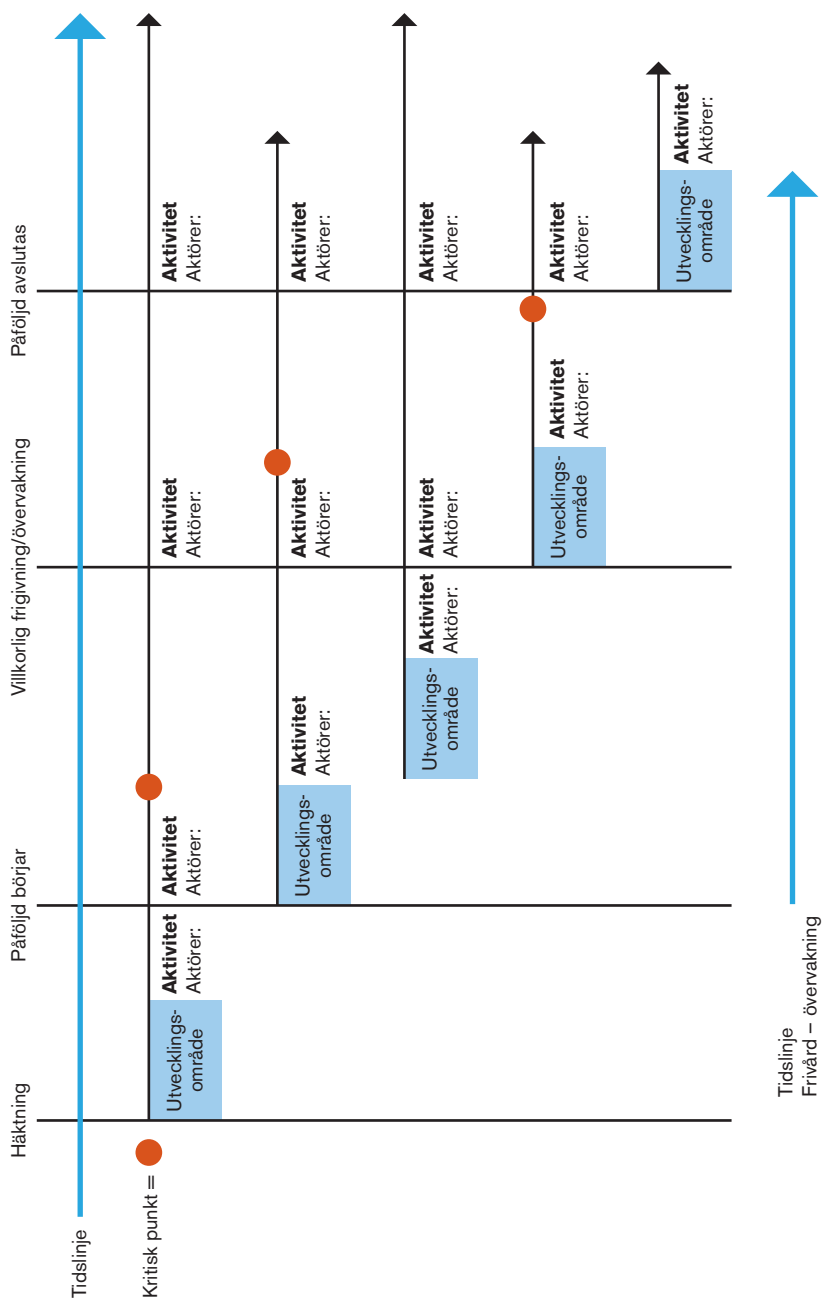
Markera var i processen eller flödet tidsglapp eller hinder uppstår. Dessa lägen i processen kan kallas för *kritiska punkter*. Fokusera speciellt på flödet i samverkan mellan era olika organisationer.

Frågor att besvara:

- Var i processen är den kritiska punkt, där hinder uppstår?
- Vilka är hindren?
- Varför uppstår hindren?
- Vad behöver ske, eller vara uppfyllt, för att ta bort hindren?
- Gynnas utvecklingsområdet i sin helhet av regional samverkan? Med vilka parter?

Dokumentera svaren i tabellen på sidan 10–11.

Exempel på tidslinje – workshop 2

Tabell till workshop 2

Kommun/stadsdel: _____

Avsett utvecklingsområde	Var i processen är den kritiska punkt, där hinder uppstår?	Vilka är hindren?	Varför uppstår hindren?	Vad behöver göras för att avlägsna hindren?	Gynnas utvecklingsområdet av regional samverkan? Med vilka?

Tabell till workshop 2 forts.

Avsett utvecklingsområde	Var i processen är den kritiska punkt, där hinder uppstår?	Vilka är hindren?	Varför uppstår hindren?	Vad behöver göras för att avlägsna hindren?	Gynnas utvecklingsområdet av regional samverkan? Med vilka?

WORKSHOP 3

Skapa en gemensam plan

Syftet med workshop 3 är att identifiera vem som kan göra vad för att förbättra utvecklingsområdenas förutsättningar, samt att skapa ett första utkast till en gemensam plan för att förebygga återfall i brott.

Ni återsamlas nu i samma tvärgrupper som i workshop 2.

Börja med 15 minuter "egen tid", där varje deltagare själv går igenom de identifierade kritiska punkter som togs fram i workshop 2. Välj ut de punkter som du ser att din egen organisation på något sätt kan påverka. Skriv dina svar i tabellen på sidan 13 (tabell A).

Frågor att besvara:

- Vilka kritiska punkter och hinder kan min organisation påverka?
- Vad kan min organisation rent konkret göra för att lösa hindren?
- Vilka andra parter (internt/externt) behöver bidra för att lösa hindren?
- Vad kan min organisation göra för att hjälpa de andra organisationerna i deras uppdrag att lösa hindren?

När alla deltagare är klara med det första steget går ni gemensamt igenom det ni kommit fram till (se instruktioner på sidan 14).

Tabell A till workshop 3

Kommun/stadsdel: _____

Vilka kritiska punkter och hinder kan min organisation påverka?	Vad kan min organisation rent konkret göra för att avlägsna hindren?	Vilka andra parter (internt/externt) behöver bidra för att avlägsna hindren?	Vad kan min organisation göra för att hjälpa andra parter?

Tabell A till workshop 3 *forts.*

Vilka kritiska punkter och hinder kan min organisation påverka?	Vad kan min organisation rent konkret göra för att avlägsna hindren?	Vilka andra parter (internt/externt) behöver bidra för att avlägsna hindren?	Vad kan min organisation göra för att hjälpa andra parter?

WORKSHOP 3

Fortsättning

När alla deltagare är klara med det första steget går ni gemensamt igenom de olika kritiska punkterna och era egna förslag på vad ni kan göra.

Diskutera svaren tillsammans och sammanställ ett gemensamt förslag till plan.

Frågor att besvara:

- Vilken kritisk punkt och vilka hinder ska vi påverka?
- Vad ska vi göra för att lösa hindren?
- Vem gör vad?
- Vilka andra parter (internt/externt) behöver bidra för att lösa hindren?
- Inom vilken tidsram går det att lösa hindren?

Skriv ner det ni enats om i tabellen på sidan 16–17 (tabell B). Denna plan kan nu ligga till grund för det fortsatta arbetet med att förebygga återfall i brott!

Avsluta med att fundera på vilka samverksformer som kan förbättra utvecklingsområdenas förutsättningar på en övergripande nivå. Dessa frågor kommer att diskuteras vidare i helgrupp vid dagens slut.

Tabell B till workshop 3

Kommun/stadsdel: _____

Vilken kritisk punkt och vilka hinder ska vi påverka?	Vad ska vi göra för att avlägsna hindren?	Vem gör vad?	Vilka andra parter (internt/externt) behöver bidra för att avlägsna hindren?	Inom vilken tidsram går det att avlägsna hindren?

Tabell B till workshop 3 forts.

Vilken kritisk punkt och vilka hinder ska vi påverka?	Vad ska vi göra för att avlägsna hindren?	Vem gör vad?	Vilka andra parter (internt/externt) behöver bidra för att avlägsna hindren?	Inom vilken tidsram går det att avlägsna hindren?

I detta workshopkompendium med anvisningar och frågor får seminariedeltagarna tillsammans ledning i att, steg för steg, kartlägga och analysera hur det lokala återfallsförebyggande arbetet ser ut i dag och vad som behöver utvecklas vidare. Utifrån det framarbetade underlaget tar deltagarna sedan gemensamt fram konkreta förslag på vad som kan göras för att utveckla samverkan i syfte att skapa ett effektivt återfallsförebyggande arbete.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNERGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 401 87 00 • FAX +46 (0)8 411 90 75 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE